

Дакле, тужбеним захтевом можете тражити да се спречи дискриминаторско поступање (превентивна заштита) или да се оствари заштита након извршене дискриминације, тј. да се уклоне последице претрпљене дискриминације.

2 Кривичноправна заштита

Најстрожи облик правне заштите од дискриминације предвиђен је Кривичним закоником. У њему је садржано више кривичних дела повезаних са дискриминацијом (повреда равноправности; повреда права употребе језика и писма; повреда слободе изражавања националне или етничке припадности; повреда слободе исповедања вере и вршења верских обреда; повреда угледа због расне, верске, националне или друге припадности; изазивање националне, расне и верске мржње и нетрпељивости; и, расна и друга дискриминација).

Кривично дело може се пријавити полицији, и то:

телефоном – позвати број 192 (позив је бесплатан) или локалну станицу полиције;

у писаној форми – послати писано обавештење станици полиције; или

лично, одласком у полицијску станицу – јавити се на пријавницу дежурном полицајцу.

Кривична пријава може се поднети и непосредно јавном тужиоцу, и то:

телефоном;

електронском поштом;

у писаној форми, усмено на пријавници тужилаштва.

3 Прекршајноправна заштита

Прекршаји су кажњива дела која су мање опасна од кривичних дела. Прекршајној одговорности подлежу правна лица, предузетници, службена или одговорна лица у органима и правним лицима, као и физичка лица.

Прекршајна заштита од дискриминације прописана је Законом о забрани дискриминације, али и неким другим законима који забрањују дискриминаторско поступање.

Захтев за покретања прекршајног поступка подноси овлашћени орган или оштећени. Овлашћени органи су органи управе, инспектори, јавни тужилац и други органи или организације које врше јавна овлашћења. Оштећени је лице које је изложено дискриминацији или је претрпело дискриминацију. Захтев за покретање поступка подноси се надлежном прекршајном суду.

4 Поступак пред Повереником за заштиту равноправности

Повереник за заштиту равноправности је самосталан и независан државни орган установљен Законом о забрани дискриминације. Између осталог, Повереник је надлежан да спроводи поступак по притужбама због дискриминације.

По правилу, притужбу због дискриминације подноси жртва у своје име. Под одређеним условима поступак пред Повереником могу покренути и невладине организације за заштиту људских права (ако се поступак тиче конкретног лица, неопходан је његов пристанак).

Притужба се, по правилу, подноси у писаној форми, упућивањем потписаног поднеска на адресу Повереника:

Повереник за заштиту равноправности
Булевар краља Александра 84
11000 Београд

Притужба се може поднети и путем телефакса (011 243 81 84), електронском поштом са скенираним потписаним поднеском (poverenik@ravnopravnost.gov.rs), у електронској форми уз електронски потпис подносиоца, и изузетно, усмено на записник. За подношење притужбе не плаћа се такса.

Циљ поступка по притужбама јесте да Повереник да стручно мишљење о томе да ли поступање на које се у притужби указује представља акт дискриминације, та да се изрицањем одговарајућих препорука предупреди даље вршење дискриминације и омогући отклањање стања и последица дискриминације.

Универзитет у Нишу
Правни факултет

ПРАВНА КЛИНИКА ЗА ЗАШТИТУ
ОД ДИСКРИМИНАЦИЈЕ

ШТА ЈЕ ДИСКРИМИНАЦИЈА И КАКО СЕ ОД ЊЕ ЗАШТИТИТИ?

Fondacija za otvoreno društvo, Srbija

ШТА ЈЕ ДИСКРИМИНАЦИЈА?

Дискриминација представља свако неоправдано прављење разлике на основу неког личног својства. До дискриминације долази када се према особи или групи особа које се налазе у истој или сличној ситуацији са другим особама поступа неповољније, и то због неког њиховог личног својства или када се према особи или групи особа једнако поступа, али када такво поступање производи различите (неповољније) последице у односу на ту особу, односно групу особа, због неког њиховог личног својства које се није узело у обзир.

ВРСТЕ ДИСКРИМИНАЦИЈЕ

Директна дискриминација је различито поступање према људима који се налазе у истој или сличној ситуацији, само због њиховог личног својства.

И Пример директне дискриминације

Менаџер хотела од двоје гостију ромске националности захтева полагање депозита ради надокнаде евентуалне штете услед нестанка инвентара, док се од осталих гостију хотела на захтева никакав депозит.

Индиректна дискриминација постоји када наизглед неутрална одредба доводи неку особу или групу особа само због њиховог личног својства у неповољан или мање повољан положај у односу на друге особе. Код ове врсте, дискриминатор прописује правило које наизглед третира све особе једнако, али у пракси штетне последице таквог правила осећају само одређени појединци или групе због неког свог личног својства.

И Пример индиректне дискриминације

Прописивање додатних, неоправданих, услова приликом запошљавања (нпр. захтевање одличног познавања службеног језика за нижерангирана радна места, иако то није оправдано врстом нити сложености посла тиме се потенцијално дискриминишу припадници националних мањина).

ЛИЧНО СВОЈСТВО КАО ОСНОВ ДИСКРИМИНАЦИЈЕ

Није сваки неједнак третман дискриминација. Дискриминација ће постојати само уколико је неједнако поступање засновано на неком личном својству особе. Та лична својства називају се основи дискриминације, и то су: *раса; боја коже; преци; држављанство; национална припадност или етничко порекло, језик; верско или политичко убеђење; пол; родни идентитет; сексуална оријентација; имовно стање; рођење; генетске особености; здравствено стање; инвалидитет; брачни и породични статус; осуђиваност; старосно доба; изглед; чланство у политичким, синдикалним и другим организацијама; или друга стварна, односно претпостављена лична својства.*

Уколико неједнако поступање према некој особи није засновано на њеном личном својству већ је посредни неки други разлог, такво понашање се не може окарактерисати као дискриминација.

И Примери недопуштеног понашања који се не могу оквалитовати као дискриминација

- Службеник преко реда прима свог познаника, док остали чекају у реду;
- Нови директор предузећа малтретира и понижава запослену која је супруга ранијег директора.

КО МОЖЕ ИЗВРШИТИ ДИСКРИМИНАЦИЈУ?

Дискриминацију може да изврши **свако**. Забрана дискриминације се односи на све државне органе и органе локалне самоуправе (полиција, судови, републички органи управе, градски органи, општински органи...), на све појединце (пријатељи, колеге, суседи, шалтерски службеници, продавци, архитекте, лекари, наставници, случајни пролазници...) и на сва правна лица (предузећа, школе, банке, спортске организације, ресторани...).

КО МОЖЕ БИТИ ЖРТВА ДИСКРИМИНАЦИЈЕ?

Жртва дискриминације може бити **свако**. Дакле, дискриминација може бити извршена против сваке особе (домаћег држављанина или странаца), групе људи или правног лица.

ЗАБРАНА ДИСКРИМИНАЦИЈЕ

У савременом друштву важи принцип једнакости људи, што значи да су без обзира на разлике које међу њима постоје, сви људи једнаки у правима и обавезама, тј. да су равноправни. Да би се тај принцип остварио, забрањен је сваки облик дискриминације и свакоме је признато право на слободу од дискриминације.

Дискриминација је забрањена бројним међународним документима о људским правима. Република Србија је у складу са тим документима донела бројне прописе којима је потврдила и развила ту забрану и прописала мере за заштиту од дискриминације. Члан 21. Устава Републике Србије забрањује дискриминацију по сваком основу и прокламује право на једнакост пред Уставом и законом. Дискриминацију забрањују и бројни закони.

ПРАВНИ МЕХАНИЗМИ ЗА ЗАШТИТУ ОД ДИСКРИМИНАЦИЈЕ

1 Грађанскоправна заштита

Ради заштите од дискриминације појединац може покренути парницу у којој од суда тражи да утврди да ли неко понашање уопште представља дискриминацију и које обавезе наводни дискриминатор треба испунити да би се спречило испољавање дискриминације или отклониле њене штетне последице. Приликом подношења тужбе плаћа се судска такса, али сиромашна лица могу бити ослобођена те обавезе.

У тужби која се подноси надлежном суду може се тражити:

- да се дискриминатор уздржи од вршења радње од које прети дискриминација;
- да се дискриминатор уздржи од даљег вршења, односно од понављања радње дискриминације;
- да се утврди да је тужени дискриминаторски поступао према туженом или другом лицу;
- да дискриминатор изврши одређену радњу ради уклањања последица дискриминаторског поступања;
- да се дискриминисаном лицу накнади материјална или нематеријална штета.